

**ЕКОБЕЗПЕЧНИЙ РОЗВИТОК ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ
ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ**

Батій О.О., студент 4 курсу факультету економіки і підприємництва
Ревуцька А.О., к.е.н., доцент кафедри економіки

Уманський національний університет садівництва

В умовах розвитку сучасного державотворення зростає роль держави в формуванні та реалізації екологічної політики, серед головних завдань якої є стабілізація і поліпшення екологічного стану території країни шляхом реалізації державної екологічної політики за інтегрованим підходом соціально-економічного розвитку України для забезпечення переходу до сталого розвитку та впровадження екологічно збалансованої системи природокористування. Пріоритет територіального підходу щодо реалізації державної екологічної політики дає змогу враховувати особливості кожного регіону. Запорукою ефективного сталого розвитку регіону має стати дія механізмів державної екологічної політики на регіональному рівні.

Проблеми державного управління в екологічній досліджуються багатьма вітчизняними науковцями, серед яких варто виділити Я. Адаменка, А. Андруевича, Н. Андруевич, О. Бондаря, Т. Грущкевич, С. Лінника, Н. Малиш, М. Пилипчука, К. Ситника, А. Толстоухова, П. Фесянова, М. Хвесика, О. Шапталу, В. Шевчука та ін. Окремі аспекти формування структури природокористування, розміщення продуктивних сил та проблем охорони навколишнього природного середовища досліджували Т. Безверхнюк, С. Дорогунцов, А. Качинський, А. Маршалл, Н. Терещенко. Проте застосування їх наукових розробок потребує методологічних уточнень, узгоджень та адаптації до особливостей кожного з регіонів України окремо.

Суть та зміст екологічної політики необхідно розглядати крізь призму більш широкого поняття – регіональної політики. Водночас, зміщуючи акценти економічних реформ у регіони, держава аж ніяк не повинна знімати з себе відповідальність за їхній соціально-економічний та екологічний стан. Звичайно, в такому випадку виникає проблема пошуку компромісу між регіональними інтересами держави і місцевими інтересами регіону [1].

Основні показники техногенного навантаження на навколишнє природне середовище та витрат на природоохоронні заходи в Україні свідчить про погіршення стану довкілля як життєво важливого середовища для існування людини та складової частини національної безпеки країни.

Необхідність забезпечення охорони довкілля та більш ефективного використання природних ресурсів була задекларована, як пріоритет, у ряді офіційних документів. Проте, наголос на соціально-економічні реформи в країні призвів до послаблення екологічної політики та інституцій, дієвості контролю за дотриманням екологічних вимог, сповільнення необхідних змін у законодавстві. Ці фактори обумовили істотне зниження ефективності системи управління в сфері реалізації екологічної політики на державному та регіональному рівнях. Інституційна неузгодженість в розподілі повноважень й відповідальності, дублювання окремих функцій ускладнили координацію й погодженість дій в сфері охорони довкілля та, відповідно, не забезпечили необхідний рівень інтеграції управління економікою з екологічним управлінням на окремій території.

Реалізація екологічної політики в сучасних умовах розвитку ринкової економіки має також враховувати зростаючу роль регулювання природно-ресурсного потенціалу та необхідність контролю за станом навколишнього середовища. При цьому важливо віддавати пріоритет територіального підходу в управлінні природокористуванням, що дасть змогу більш повно враховувати особливості кожного регіону. Реалізація державної екологічної політики залежить, крім того, від сукупності взаємодіючих чинників, що притаманно системному управлінню. Це означає, що державна екологічна політика реалізується через регулювання, яке визначається як спосіб управління зі зворотнім зв'язком, що ґрунтується на виявленні відхилення об'єкта від програмної траєкторії і виробленні та здійсненні впливу для його повернення на цю траєкторію.

Формування екологічної політики на регіональному рівні передбачає, насамперед, оприлюднення регіональної моделі екологічного менеджменту, пробудження екологічної свідомості жителів регіону, суспільства, проведення екологічної інвентаризації кожного підприємства в регіоні (екоаудиту і екологічної експертизи) та декларування інформації, з урахуванням вимог конфіденційності та захисту відомостей, які становлять державну, військову, службову, комерційну, податкову таємницю та іншими випадками [4].

Важливою умовою державного управління реалізацією екологічної політики на регіональному рівні є чітке визначення основних обов'язків та відповідальності, що має бути доведено до відома певних осіб відповідно до системи українських стандартів ДСТУ ISO. Іншими словами, функції, відповідальність та повноваження повинні бути визначені, документально оформлені та доведені до посадових осіб з метою сприяння ефективному управлінню навколишнім середовищем. Апарат управління повинен забезпечувати потреби в ресурсах для впровадження та функціонування системи управління навколишнім середовищем, виходячи з того, що поняття «ресурси» включає людські ресурси, тобто кваліфікований персонал, технології та фінансові ресурси.

В системі державного управління реалізацією екологічної політики на регіональному рівні повинна бути закладена концепція її постійного вдосконалення. Цього можна досягти за допомогою постійного оцінювання

екологічних характеристик підприємств на відповідність їх функціонування екологічній політиці, цілям та завданням з метою визначення можливостей вдосконалення. Процес постійного вдосконалення повинен: визначити сфери діяльності, в яких є можливості вдосконалення системи управління навколишнім середовищем, які призведуть до покращення екологічних характеристик регіону; виявляти причини невідповідностей або недоліків; виробляти та впроваджувати корегуючі та превентивні заходи відносно цих причин; контролювати та перевіряти ефективність цих заходів; вести постійну документацію, відзначаючи зміни в методиках, викликані процесом вдосконалення, проводити аналіз співвідношень між цілями та завданнями [2].

Під механізмами реалізації державної екологічної політики на регіональному рівні розуміється сукупність важелів, інструментів і регламентуючих методів, використання яких суб'єктами екологічного управління забезпечує перетворення вихідних рішень (створення еколого-економічних передумов сталого розвитку регіонів) в результат (еколого-безпечне довкілля). За функціональною ознакою механізми реалізації державної екологічної політики на регіональному рівні можна поділити на основні - організаційний, правовий, економічний, та допоміжні: кадровий, інформаційний та громадського впливу, які спираються переважно на регулятивне екологічне національне й міжнародне законодавство, стандарти і норми. Дослідження чинних механізмів екологічного управління показало, що досягнення встановлених цілей можливе лише за умов їх адекватного поєднання, проте рівень їх ефективності безпосередньо залежить від дієвості кожного з них окремо. Так, низька дієвість організаційно-правового механізму (інституційна неузгодженість в розподілі повноважень й відповідальності, дублювання окремих функцій, ускладнення координації і погодженості дій в сфері охорони довкілля) не забезпечила необхідний рівень інтеграції економічного та адміністративного механізмів, що призвело до неефективності планування і використання інвестицій природоохоронного призначення, унеможливило врахування територіальних інтересів щодо екобезпечного навколишнього природного середовища [3].

Отже, державна екологічна політика на регіональному рівні, як систематизована діяльність держави щодо визначення стратегії екологічно-безпечного розвитку країни та взаємовідносин з іншими суб'єктами регіональної політики з метою створення умов сталого розвитку регіонів, у практичному сенсі має два зрізи. Перший – це екологічна політика держави по відношенню до регіонів, яку реалізують центральні органи виконавчої влади та їх територіальні підрозділи; другий – екологічна політика самих регіонів, що здійснюється регіональними органами публічної влади. Оскільки будь-яка політика покликана обслуговувати певні інтереси, доцільним, за сучасних умов розвитку міжсекторної взаємодії в екологічній сфері, є визнання регіональної екологічної політики як комплексу взаємопов'язаних заходів, що забезпечують реалізацію державних пріоритетів на регіональному рівні і, одночасно, створюють умови для реалізації місцевих екологічних інтересів силами регіонів.

Література

1. Atamanchuk, G. V. (2000), *Gosudarstvennoe upravlenie (organizacionno-funkcional'nye voprosy)* [State management (organizational and functional issues)], OAO «NPO «Jekonomika», Moscow, Russia, p. 400.
2. Ashykova, E. I. (2013), "Strategic environmental assessment as a tool for implementing the State Environmental Policy", Proceedings V Conference "Legal Aspects of Public Administration: Theory and Practice", DRIDU NADU, Dnipropetrovsk, Ukraine, pp. 133 - 136.
3. Tolstoukhov, A. V. and Khilko, M. I. (2001), *Ekobezpechnyi rozvytok: poshuky stratehii* [Ecosafety development: search strategies], Znannia Ukrainy, Kyiv, Ukraine, p. 185.
4. Khvesyuk, M. A. (2008), *Stratehichni imperatyvy ratsionalnoho pryrodokorystuvannia v konteksti sotsialno-ekonomichnoho pidnesennia Ukrainy* [Strategic imperatives of environmental management in the context of socio-economic growth of Ukraine], TOV «Yuho-Vostok, LTD», Donetsk, Ukraine, p. 496.

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Беднарчук В.В., студентка 3 курсу факультету управління фінансами та бізнесу

Маліновська О.Я., к. е. н., доцент кафедри економіки та менеджменту

Львівський національний університет імені Івана Франка

Позитивний розвиток соціальної сфери – це важливий сектор економічного розвитку будь-якої демократичної держави світу. Розвиток соціального середовища сприяє побудові громадянського суспільства, утвердженню демократії та підвищенню рівня життя громадян. У сучасних умовах роль в управлінні соціальною сферою територіальних громад, окремих регіонів належить місцевим органам влади. Дедалі більше уваги органи влади приділяють проблемі недостатнього фінансування соціальної сфери відповідно до європейських вимог.

Існують різні підходи до трактування сутності поняття «соціальна сфера».

М.А. Кальницька виокремлює три підходи до трактування поняття «соціальна сфера»:

1) процесуальний підхід (соціальні процеси та форми соціальної діяльності спрямовані на підвищення рівня життя у суспільстві);

2) змістовий підхід (спрямований на змістове наповнення поняття «соціальна сфера»);

3) інституційний підхід (розглядає інституційні одиниці, які забезпечують у суспільстві підвищення рівня життя) [1].

В Україні і надалі існує проблема фінансування соціального забезпечення населення за рахунок коштів місцевих бюджетів, які повною мірою не покривають усі потреби. Від економіки країни залежить фінансування соціального забезпечення населення. Розглянемо тенденцію змін структури видатків обласного бюджету Львівської області упродовж останніх років за функціональною класифікацією (табл. 1).